

**Тема 10. Українська національно-
демократична революція і
державотворення 1917–1920 рр.: наслідки й
історичні уроки**

**Заняття 1. Українська національно-
демократична революція (1917–1920 рр.)**

Навчальні питання:

- 1. Революційні події в Україні. Відновлення української державності.**
- 2. Поразка національно-демократичних сил. Уроки Центральної Ради.**

Література:

1. Основна

- 1.1. Бойко О.Д. Історія України. – К., 2002. – 320 с.
- 1.2. Лановик Б.Д. Лазарович М.В. Історія України. – Київ, 2001. – 380 с.
- 1.3. Григоренко О.П. Актуальні проблеми історії України. – Хмельницький, 2004. – 339 с.

2. Додаткова

- 2.1. Кульчицький С. В. Україна у першій світовій війні. – К., 1999.
- 2.2. Історія України. Нове бачення. У двох томах. Том 2. – К., 1996. – 580 с.
- 2.3. Субтельний О. Україна. Історія. – Київ, 1993. – 560 с.
- 2.4. Політична історія України / За редакцією В.І. Танцюри. – К., 2002.

Привід, який призвів до революції

Лютнева революція в Росії

(24 лютого 1917 р.).

Повалення монархії.

Зречення Миколою II престолу

(2 березня 1917 р.)

Мета революції:

Здобуття автономії як першого кроку
до незалежності

Рушійні сили:

Українська інтелігенція, селянство,
військові, робітники

Центральна Рада —

представницький орган української демократії, який очолив національно-рух в Україні.

15 1917 р. було обрано склад УЦР: голова — *С. Єфремов*, *заступником* — *М. Савченко*, а після *першого нац. конгресу* — *М. Савченко* і *С. Єфремов*.

10 червня 1917 р. – I Універсал – проголошує автономію України.

Однині самі будемо творити наше життя”.
Розбудова України “не одділяючись від усієї Росії.

- ✓ Найвищим державним органом України проголошувалась УЦР;
- ✓ Скликання Всеукраїнських Установчих зборів;

15 червня 1917 р. було створено перший за кілька століть український уряд – **Генеральний секретаріат** – у складі восьми генеральних секретарів і генерального писаря.

Очолив його відомий письменник і громадський діяч В. Винниченко.

3 липня 1917 р. – II Універсал:

- ЦР перетворюється на єдиний найвищий орган революційної демократії України;
- ЦР заявила про визнання Всеросійських установчих зборів, які мали встановити автономію України і відсутність наміру відокремлюватися від Росії;
- поповнення складу ЦР і Генерального секретаріату представниками національних меншин.

Жовтневий переворот
25 жовтня 1917р

II Всеросійський з'їзд рад
робітничих і солдатських
депутатів

ВЦВК на чолі
з Л.Каменєвим

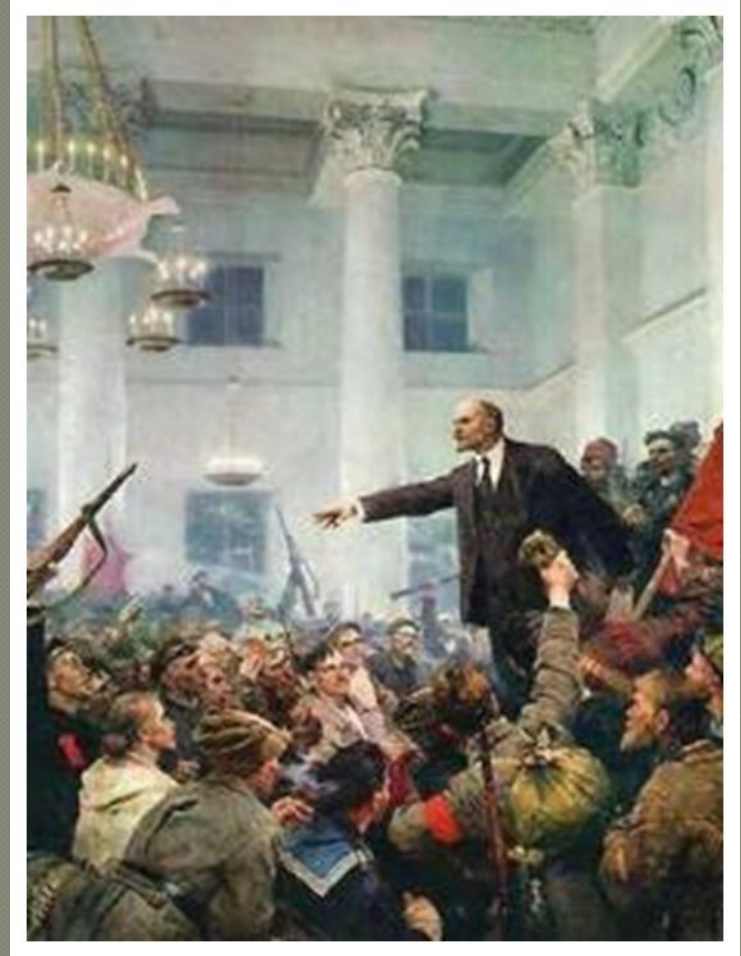
Рада
народних
комісарів
на чолі з
В.Леніним

ДЕКРЕТИ

Про мир

Про землю

Курс на встановлення влади більшовиків
на всій території Російської держави

С. Серов.
Ленин проголошує
Радянську владу.

III Універсал Української Центральної Ради 7 листопада 1917 р.

- проголошувалося утворення Української Народної Республіки (УНР) у межах 9 українських губерній;
- скликання 9 січня 1918 р. Українських Установчих Зборів;
- скасування приватної власності та смертної кари;
- впровадження 8-годинного робочого дня та контролю над виробництвом.

Українсько-більшовицька війна

17 грудня ЦВК рад України опублікував маніфест про повалення ЦР і ГС.

25 грудня – наказ про загальний наступ радянських військ проти УНР.

В січні 1918 р. більшовики захопили Катеринослав, Олександрівськ, Полтаву.

29 січня у Києві розпочався збройний виступ проти ЦР окремих частин міського гарнізону і робітників заводу “Арсенал”, який придушили війська Є.Коновальця і С.Петлюри.

29 січня 1918 р. – бій під Крутами на Чернігівщині.

IV Універсал Української Центральної Ради (22 січня 1918 р.)

„Віднині Українська Народна Республіка стає
самостійною, від нікого не залежною,
вільною, суверенною державою
українського народу”.

проголошувалась суверенність, незалежність УНР;
весь народ закликали звільнити Україну від
«більшовиків і інших напасників, які руйнують
край»

БРЕСТСЬКИЙ МИРНИЙ ДОГОВІР 27 січня 1918 р

Умови договору :

1. УНР виходила з Першої світової війни, стан війни між УНР і Німеччиною та її союзниками припинявся.
2. УНР було визнано незалежною рівноправною державою.
3. Кордони УНР встановлювалися на довоєнних кордонах Росії.
4. Кордон із Польщею мав бути визначений спільною комісією з урахуванням етнічного складу населення.
5. Холмщина, Посяння й Підляшшя визнавалися за Україною.
7. Німеччина та Австро-Угорщина зобов'язалися допомогти УНР відновити контроль над усією територією України.

Українська гетьманська держава П.Скоропадського

29 квітня 1918 р. – державний переворот: на з'їзді хліборобів-землевласників у Києві гетьманом обрано П.Скоропадського.

Створено гетьманський уряд –
Раді міністрів: голова – Ф.Лизогуб,
члени уряду – Д.Дорошенко, М.Василенко,
М.Чубинський та ін. (гетьман призначав голову і склад уряду).
Опора уряду – чиновники, великі землевласники, буржуазія.

Перші документи Української держави

- «Грамота до всього українського народу»;
- «Закони про тимчасовий державний устрій України».

Заходи Ради міністрів:

- розігнано органи місцевого самоврядування,
- переформовано військові частини,
- функції поліції та та державної безпеки виконувала Державна варта (поліція).
- відновлено козацтво в Чернігівській, Полтавській губерніях і Слобожанщині, як захисники прикордонних губерній України.

Утворення Директорії

Директорія -

орган повстання
проти гетьмана.

**13 листопада
1918р.**

**Склад- В. Винниченко, С. Петлюра,
Ф. Швець, А. Макаренко, О. Андрієвський.**

Основа військ Директорії – полк Євгена Коновальця,
командира січових стрільців.

18.11.18 р. - бій під
с. Мотовилівкою-
розгром військ
гетьмана.

14.12.18 р. - вступ
Директорії до Києва.

26.12.18 р. -
проголошено
відновлення УНР і
призначено перший
уряд на чолі з
В. Чехівським-

Друга війна Радянської Росії проти УНР (грудень 1918- червень 1919 рр)

УНР опинилась у “трикутнику смерті”:

- На півночі- більшовики
- На півдні- білогвардійці Денікіна і Антанта.
- На заході-польська армія.

БІЛЬШОВИКИ.

13.11.18 р. – РНК одноосібно
анулює Брестський мир.

Переговори Директорії і РНК
провалились.

3 січня 1919 р. – більшовики
взяли Харків.

5 лютого 1919 р. - Київ.

Директорія переїздить
до Вінниці, а потім до Кам'
янця- Подільського.

Більшовицьке військо
входить у Київ.
5 лютого 1919 р.

ЗДОБУТКИ І ПРОРАХУНКИ УЦР. ІСТОРИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ УЦР

Здобутки

- Були продовжені державотворчі традиції українського народу;
- Залучення до політичного життя великих мас українства, набуття досвіду політичної боротьби;
- Пробудження національної самосвідомості;
- Розпочато процес соціально-економічних перетворень;
- Було закладено основи мирної зовнішньої політики України.

Прорахунки

- Ігнорування такого важливого чинника в державотворчому процесі, як армія;
- Не вдалося налагодити рівноправні відносини із сусідніми державами, домогтися міжнародного визнання;
- Непослідовність у реалізації соціально-економічної політики;
- Не вдалося сформувати дієвого державного апарату, налагодити постачання міст продовольством, забезпечити порядок і законність;
- Захопленість ідеєю федералізму, намагання втілити її в життя за будь-яких обставин.